

JAARVERSLAG

NATURE FOR HEALTH 2022

April 2022

1. Inleiding / overzicht

Natuur en gezondheid verbinden voor kwaliteit van leven van mens en natuur is waar NFH voor staat. Van lokaal tot internationaal niveau wordt in toenemende mate het belang van natuur voor de

gezondheid herkend en erkend. Nature For Health is in toenemende mate op al deze niveaus betrokken. Dat maakt ons werkveld complex, maar ook interessant.

Steeds duidelijker wordt het dat – vanuit onze visie - verbindingen leggen tussen alle geografische niveaus en tussen alle sectoren, instellingen en organisaties betrokken bij gezondheid en leefomgeving de natuurlijke niche is van Nature For Health.

Erg belangrijk is dat de aandacht voor de leefomgeving ook steeds meer zichtbaar is bij een groeiend aantal gezondheidsinstellingen, zoals ziekenhuizen, GGZ-instellingen en zorghuizen. 2022 was het jaar waarin de Groene GGZ formeel van start ging, met een belangrijke rol van Nature For Health samen met IVN Natuureducatie.

2022 was ook het jaar dat Natuur op Recept, vooral bij huisartsenpraktijken en fysiotherapiepraktijken, steeds meer aandacht kreeg, onder meer via de Natuur op Recept pilot Reeshof – Tilburg en via de website www.natuuroprecept.org Nieuwe relaties zijn ontwikkeld met mensen, organisaties en praktijken in heel Nederland.

Tevens was 2022 het jaar waarin het initiatief Samen Blokje Omdenken, gericht op het bevorderen van mentale gezondheid en terugdringen van stress en eenzaamheid bij jongeren, vooral studenten een verdieping kreeg, in de provincie Gelderland. Ook vonden er in dit kader verscheidene Nature Energy Walks & Talks plaats, gericht op jongeren, en in het bijzonder studenten. Dit vond met name plaats in Tilburg in het kader van Coronasteun voor Jongeren. Dit heeft geleid tot goede relaties met de gemeente Tilburg, MBO – en HBO instellingen en een aantal ondernemers.

Op bestuursniveau was er 1 wijziging, omdat bestuurslid André Hoek eind 2022 afscheid nam van Nature For Health. Het Nature For Health implementatie team werd in 2022 verrijkt met Aurélia Chevreul-Gaud (children & nature, education, training, international aspects) en Chanine Mureau, De NatuurPraktijk Breda (natuur & mentale gezondheid, ook in relatie tot wijken).

2. NFH thema's

In 2022 bleef NFH's werk gericht op de uitvoering van de volgende thema's:

Helend Landschap

Gezonde Groene Leefomgeving

Natuurlijk Gezonder

In het thema **Helend Landschap** gaat het om de positieve effecten van natuur en landschap op mens en samenleving. De coronacrisis heeft ons laten zien dat de fysieke en mentale gezondheid van mens en natuur onlosmakelijk verbonden zijn: geen gezonde mens zonder een gezonde aarde.

We kennen allemaal de helende werking van bijvoorbeeld zee en bergen. Maar dicht bij huis vinden we ook landschappen die helpen ontspannen en zorgen los te laten. Van “microlandschappen” zoals je eigen tuin tot nationale parken. In het kader van dit thema worden activiteiten op het vlak van helende landschappen en “healing environments” uitgevoerd, waarbij aandacht aan de balans tussen mens en natuur wordt gegeven.

In het thema **Gezonde Groene Leefomgeving** gaat het over groen/natuur in de directe leefomgeving van mensen, met impact op het leven van de mensen die er wonen of passeren. Het gaat hier om te bewegen, verbindingen aan te gaan met de mensen die dichtbij leven, elkaar te helpen, samen zorgen voor en oogsten van het groen in de buurt. Bijv: natuurlijke speelplekken zetten aan tot ander gedrag onder kinderen (bijv. op groene schoolpleinen). Een eigen levende tuin draagt bij aan ontspanning van mensen. Tuinen rond werkplekken kunnen fungeren als oplaadplekken (stressherstel en focusherstel), ontmoetingsplekken, stimuleren creativiteit, en dragen bij aan vitale werknemers. Groene tuinen en plekken in en rond gezondheidsinstellingen helpen mensen te ontspannen en dragen bij aan een beter werk- en behandelingsklimaat. Op wijk – en stedelijk niveau liggen er nog vele uitdagingen op het gebied van gezonde leefomgeving – en biodiversiteit.

In het thema **Natuurlijk Gezonder** staat centraal het integreren van natuur en haar positieve effecten in het dagelijks leven ten behoeve van positieve gezondheid in het algemeen. Tevens staat centraal het integreren van natuur/groen in de gezondheidszorg, vanuit het concept van positieve gezondheid. In het bijzonder wordt aandacht geschonken aan mentale gezondheid van jongeren en oudere mensen, inclusief de integratie van natuur in de geestelijke gezondheidszorg, de zorg voor de jeugd, en de ouderenzorg.

Naast deze thema's kreeg de **NHF community-vorming** in 2022 opnieuw de nodige aandacht. In dit jaarverslag vertellen we daar meer over.

3. Projecten en initiatieven

In onderstaand overzicht beschrijven we een aantal van onze projecten en initiatieven die in 2022 werden ontwikkeld, uitgevoerd of geëvalueerd. We streven daarbij overigens niet naar volledigheid.

Helend Landschap

Projecten & initiatieven

➤ Natuur op Recept

We zijn gewend om van de dokter medicijnen voorgeschreven te krijgen. En soms rust of meer beweging, of een dieetvoorschrift. Maar Natuur wordt nog niet vaak voorgeschreven door de eerste lijn. NFH, in partnerschap met IVN, vindt het hoog tijd dat hier verandering in komt en lanceerde op 17 februari 2021 de website Natuur op Recept. www.natuuroprecept.nl. De website is in 2022 verder onderhouden.

De website is een rijke bron aan kennis op het gebied van natuur op recept, zowel voor de gezondheidszorg als mensen die geïnteresseerd zijn om natuur meer te betrekken bij het gezond

worden of gezond blijven. De website is ontwikkeld door een NFH team, waarbij we hier vooral Prof. Dr. dr Agnes van den Berg en Tjisse Brookman willen noemen voor hun grote bijdrage.

De reacties op de website waren bijzonder positief en in 2022 kreeg NFH vele verzoeken om samenwerking, vooral van groene zorgverleners, maar ook een aantal huisartsen. Nature For Health heeft de nodige adviezen gegeven aan groene zorgverleners, wandel- en natuurcoaches en ook zorgverleners uit de eerste lijn.

Tevens is begin 2022 de Natuur op Recept Reeshof – Tilburg pilot gestart, als onderdeel van het project Gezonde Groene Wijk Reeshof, fase 1. Dit project en de pilot werd financieel ondersteund door de gemeente Tilburg en had een betrokkenheid van Zorgbelang Brabant – Zeeland en welzijnsorganisatie Contour de Twen (zie onder Gezonde Groene Wijken).

Verkenningen vonden plaatsen tussen Nature For Health en IVN – Natuureducatie, over samenwerking in het kader van Natuur op Recept. Begin 2023 resulteerde dat in een besluit om nauw samen te werken, onder meer door de website verder te ontwikkelen als een instrument van beide organisaties.

Een eerste verkenning vond plaats in 2020 naar de mogelijkheid om Natuur op Recept tevens in te zetten in relatie tot Nationale Parken. Als onderdeel van het Natuur op Recept – Reeshof subproject, werd er een mooie samenwerking ontwikkeld met het Van Gogh Nationaal Park. Dit resulteerde in een zogenoemde doorverwijskaart Natuur op Recept – Reeshof Van Gogh Nationaal Park.

Ook werd in 2022 een studente van de Universiteit van Maastricht ondersteund, die onderzoek doet naar de interesse van huisartsen in het toepassen van Natuur op Recept.

➤ **Nature on Prescription**

In 2022 is er opnieuw contact onderhouden met niet-Nederlandse initiatieven op het vlak van Natuur op Recept (Nature Prescription), onder meer met RSPB Schotland, die een proef hebben gedaan in 2021 in Edinburgh, Schotland. Ook zijn initiatieven in Canada, VS en Engeland gevolgd en was er contact met ParX in Canada. Op NFH socials is actief gepost over relevante internationale ontwikkelingen inzake natuur op recept. Er heeft tevens constructief overleg plaatsgevonden met het Amerikaanse initiatief 'Walking with the Doc' in samenwerking met Gezond Natuur Wandelen.

➤ **Helend Landschap Ameland – Bloom Healthy Life**

Het eiland Ameland is een andere 'green & healthy destination'. Op 4 juni 2021 ondertekende Bloom Healthy Life – Ameland en NFH een samenwerkingsovereenkomst, gericht op het helpen creëren van duurzaam, natuurgerichte zorg en zorgtoerisme op het Waddeneiland Ameland. De focus van de overeenkomst is: "Vakantie vieren en vitaler worden op Ameland – Plezier beleven aan een gezonder leven". Bloom Healthy Life (BHL) biedt op Ameland vitaliteitsprogramma's in een ambulante

residentiele setting en binnen het eigen zorgnetwerk. Bloom Healthy Life en NFH wisselen in het kader van de samenwerking visies, ervaringen en kennis uit, mede over de vernieuwende kanten van het Bloom Healthy Life-initiatief. Voor meer info, zie <https://www.bloomhealthylife.com/>

➤ **Vergroten van kansen van kwetsbare jongeren om bij te dragen aan de maatschappij en het landschap van Limburg**

De Limburgse zorginstelling Stichting Somnium Begeleiding & Stichting Somnium Zorg (Somnium) en NFH willen samen de kansen voor kwetsbare jongeren in Limburg vergroten om actief bij te dragen aan de maatschappij en het landschap van Limburg. We willen dat doen samen met bedrijven en instellingen en in samenwerking met vrijwilligers. We hebben daartoe gezamenlijk het project De Groene Kans ontwikkeld, met onder meer de prachtig gelegen Limburgse biologische wijngaard Aldenborgh in Eys en HXHoogcruts - 'het klooster van de 21e eeuw' in NoorbeekGedeelten van het project zijn in 2021 en 2022 in uitvoering genomen. In 2022 hebben overleggen tussen Somnium en Nature For Health plaatsgevonden om het project mede te plaatsen in het kader van de Groene GGZ en de basis te verbreden naar samenwerking met scholen. Samenwerking met IVN Limburg en de Provincie Limburg is tevens verkend in 2022, resulterend in een update van het projectplan en een nieuwe fondsenwervingsimpuls. Vanuit NFH zijn Rob Wolters en Jasperina Venema momenteel betrokken.

Gezonde Groene Leefomgeving

Projecten & initiatieven

➤ **NFH Programma Gezonde Groene Wijken met Gezonde Groene Wijk Reeshof (Tilburg)**

Het onderwerp Gezonde Groene Wijken trekt steeds meer aandacht van gemeenten en organisaties, en verwacht wordt dat meer wijkprojecten in andere gemeenten zullen worden ontwikkeld en uitgevoerd. Het NFH Programma is in 2022 actief verder uitgevoerd, vooral via het pilot project Gezonde Groene Wijk Reeshof - Tilburg, fase 1.

In overleg met de gemeente Tilburg en Reeshof & Co had NFH de volgende activiteiten geselecteerd voor de eerste fase van 'Gezonde Groene Reeshof':

- Reeshof pilot van 'Natuur op Recept – doorverwijzing naar het groen in de eerste lijn'
- Buitenruimte Winkelcentrum Heyhoef verder helpen doorontwikkelen tot meest dementievriendelijke winkelcentrum van Nederland;
- Vanuit participatie en samenwerken aan Groen met bewoners van de G-buurt werken aan een 'wereldtuin' op het terrein van de voormalige tennisvelden van Fam. Van Beurden Pizzeria Giardino d'Italia.

Het project, gecoördineerd door NFH-er Paul van der Velden i.s.m. Rob Wolters, werd in 2022 succesvol afgerond en een fase 2 is gepland in half 2023. In dit jaarverslag wordt 1 aspect wat verder belicht, Natuur op Recept.

13 huisartsen, en praktijkondersteuners, fysio's en verscheidene andere zorgverleners en gezondheidsorganisaties werkten mee aan het deelproject Natuur op Recept – Reeshof, fase 1, onder meer via de Natuur op Recept Maand Reeshof, door patiënten en bewoners te wijzen op het belang van minstens 20 minuten buiten in de natuur zijn per dag. Op alle deelnemende praktijken en bij veel instellingen hingen de Natuur op Recept posters en werden mensen actief gewezen op contact met de natuur en de Natuur op Recept wandelingen tijdens deze Maand. Een en ander werd ondersteund door een gerichte social media campagne, fysieke aanwezigheid op Reeshofbijeenkomsten, zoals de Verenigingsmarkt Heijhoef, en publicaties in lokale en regionale media.

Natuur Op Recept-maand Reeshof in September

Doe je mee?

- ☀️ **Dagelijks minstens 20 minuten contact met buiten, in het groen**
- ☀️ **Mooie Natuur op Recept wandelingen, met gezondheidsexperts in en rond de Reeshof**

Je voelt je beter!

Kijk voor alle informatie, de tijdstippen en plaatsen van deze GRATIS wandelingen op www.nfhfoundation.com

*De volgende organisaties werken mee:
Stichting Nature For Health (NFH), met Zorgbelang Brabant – Zeeland, Contour de Twern, Thebe, Van Gogh Nationaal Park, Huisartsenpraktijk GC Reeshof, Huisartsenpraktijk Tuindorp, Huisartsenpraktijk Dalem, Huisartsenpraktijk Keulemans & Geelen, FysioHolland Reeshof, Buitenfysiotherapeut - Basis in Beweging, Diëtistenpraktijk Leefstijl en Dieet, Wandelcoach Annemieke, en Yogacentrum Tilburg - Reeshof en Natuurspiegoloog. De pilot wordt ondersteund door de gemeente Tilburg.*

Aan het begin van de 'Natuur op Recept maand' werd de 'Doorverwijskaart voor Natuur op Recept Reeshof – Van Gogh Nationaal Park' gelanceerd. Het eerste exemplaar werd overhandigd door initiatiefnemers Rob Wolters (Executive Nature For Health) en Frank van den Eijnden (Operationeel

directeur Van Gogh Nationaal Park). In de groene 'buitenstad' stadsdeel de Reeshof van gemeente Tilburg, nam wethouder Maarten van Asten de doorverwijskaart in ontvangst.

De resultaten van het project zijn door zowel Paul van der Velden als Rob Wolters gepresenteerd in verscheidene verbanden, waaronder een bijeenkomst van de gemeente Tilburg over preventie, in de Lochal in Tilburg. De resultaten trokken landelijk en zelfs internationaal aandacht.

Groene Plaatsmakers – jongeren maken hun gezonde groene omgeving

De jeugd heeft de toekomst! En daarom zijn we – Nature For Health & Groene Plaatsmakers, in 2021 en 2022 met hen aan de slag gegaan om samen de leefomgeving groener en gezonder in te richten. Het project heette 'De Groene Plaatsmakers' en startte in de eerste helft van 2021, gericht op Den Bosch en omgeving. Het project is gefinancierd uit het Innovatiefonds van GGD Hart van Brabant. In 2022 is het project afgerond.

De aanpak resulteerde in een agenda en een actieplan dat mét jongeren samen is gemaakt en mét samen is uitgevoerd. Geen theoretische beschouwingen, maar vooral op zoek naar hoe we samen met lokale experts ideeën en initiatieven in de praktijk verder kunnen helpen. Op deze manier konden jongeren een actieve en zinvolle bijdrage leveren aan een gezonde, groene en klimaat adaptieve woonomgeving. Met duurzaam effect voor de gezondheid en de kwaliteit van het groen.

Ondanks het feit dat begin 2022 het project was afgelopen, zijn een aantal jongeren nog een tijdlang doorgegaan.

Natuurlijk Gezonder

Projecten & initiatieven:

➤ De Groene GGZ – vergroening van de geestelijke gezondheidszorg

In 2020 hebben NFH en IVN de handen ineen geslagen voor het bevorderen van de vergroening van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland. Hiervoor is begonnen met de ontwikkeling van een initiatief met de titel "De Groene GGZ". In Maart 2022 is het initiatief Groene GGZ formeel gestart, te samen met 14 GGZ instellingen, VU-Amsterdam, de Buitenpsychologen, de Nederlandse GGZ en CZ. NFH en IVN coördineren dit initiatief gezamenlijk, te samen met een IVN/NFH Groene GGZ Kerngroep met mensen over het gehele land. Binnen NFH zijn Rob Wolters, Tjisse Brookman, Jasperina Venema en Paul van der Velden actief betrokken.

Het initiatief is gericht op het vergroenen van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland, zowel van de terreinen, de integratie met wijken, in behandelingen van patiënten en voor de vitaliteit van zorgmedewerkers. Het initiatief heeft, wanneer gerealiseerd, een grote klimaat- en biodiversiteitswinst opgeleverd. In oppervlakte uitgedrukt zal een gebied zo groot als anderhalf gemiddeld nationaal park in Nederland kunnen worden vergroend. Uiteraard zou dit streven, naast een substantiële biodiversiteitswinst, ook een aanzienlijke CO-reductie opleveren.

In 2022 is er heel veel gebeurd op dit vlak, van inspiratieseminars met GGZ instellingen tot en met het organiseren van het Groene GGZ seminar over Zingeving en Groen. Tevens vonden er via de betrokken GGZ instellingen verscheidene lokale activiteiten plaats. Tevens werden er gesprekken gevoerd met Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en de Nederlandse GGZ, die eind 2022 de Groene GGZ opnam als één van haar prioriteiten. Tevens zijn de Groene GGZ website en het Groene GGZ Linked-in account gelanceerd en onderhouden (zie voor de website: www.groeneggz.nl)

Ook is het Groene GGZ initiatief Het Groene Perspectief – van wachtlijsten naar groene actie gelanceerd, eind 2022. De Groene GGZ trok bijzonder veel aandacht, ook van media, in de GGZ wereld en ook van de Tweede Kamer en van de Ministers van VWS. In het kader van het project zijn onder meer een aanpak en brochure voor een nulmeting biodiversiteit en een aanpak en brochure voor Buiten Behandelen ontwikkeld, met nauwe betrokkenheid van een aantal GGZ instellingen en met grote inbreng van studenten-stagiaires, met name van Van Hal Larenstein en Radboud Universiteit Nijmegen.

We signaleren landelijk een groot en groeiend enthousiasme voor het thema Groene GGZ en een 'honger' naar inspiratie, uitwisseling en kennis. In 2022 en begin 2023 is het Groene GGZ partnerschap uitgebreid met een aantal partners. Het Groene GGZ Partnerschap omvat nu, april 2023, 18 GGZ instellingen.

In Noord-Brabant zijn de provincie Noord-Brabant en het Van Gogh Nationaal Park i.o. en de Provincie Noord-Brabant actief betrokken. Noord-Brabant kent nu 4 groene voorlopers. Zie ook: project Het Helend Landschap van de Groene GGZ in Noord-Brabant.

De volgende NFH-ers namen in 2022 deel aan het het Groene GGZ kernteam: Tjisse Brookman, Paul van der Velden, Jasperina Venema en Rob Wolters. Rob Wolters is landelijk programma-coördinator Groene GGZ te samen met Alies Westerveld van IVN-Natuureducatie.

➤ **Het Helend Landschap van de Groene GGZ in Noord-Brabant**

In 2022 werd het project Het Helend Landschap van de Groene GGZ in Noord-Brabant uitgevoerd, onder leiding van Nature For Health in samenwerking met IVN en met financiële steun van de Provincie Noord-Brabant. Het project is in maart 2023 afgerond en heeft de nodige resultaten opgeleverd, waaronder:

- Op basis van gesprekken met GGZ Oost-Brabant en GGzE is een structuur voor de inspiratiesessies, een intake groenscan én 'laag hangend fruit' scan ontwikkeld (bijlage). Deelnemers van de GGZ instelling kregen niet alleen kennis en inspiratie tijdens deze sessie. Ze werden op allerlei interactieve manieren uitgedaagd zelf de kansen voor meer vitaliteit en gezondheid, andere inrichting van het terrein meer samenwerking met de buurt én bevordering van biodiversiteit te ontdekken. Ook is er dankzij de bijdrage van Noord-Brabant een handboek ontwikkeld voor de Groene GGZ;
- Er zijn bij GGZ Oost-Brabant, GGZ Breburg en Reinier van Arkel inspiratiesessies op locatie gehouden. Uiteraard na zorgvuldige voorbereiding en gesprek met mensen van de organisaties. Er werden veel groen/blauwe/gezonde kansen ontdekt. De resultaten van al deze sessies zijn gevisualiseerd. Door wisseling in bestuur en management kon er geen inspiratiesessie gehouden worden bij GGzE. Echter is er ook bij deze groene voorloper het nodige gebeurd in 2022 in het kader van de Groene GGZ.
- De sessies resulteerden in een 'Top 4' van laaghangend fruit, binnen de betrokken GGZ instellingen. Met zaken als meer invullen door eenvoudige beplanting zoals bloemenranden, heggen, struweel, bloembakken met kruiden op rijbaan etc. En bankjes zo plaatsen dat ze uitzicht hebben op groen/kleur.
- Om een volgende stap te kunnen maken waarbij de terreinen echt zich kunnen door ontwikkelen tot iconlocatie voor vitaliteit van cliënten, medewerkers, buurtbewoners en biodiversiteit én optimaal samenwerken met buurt, vrijwilligers en onverwachte samenwerkingspartners is het van belang om letterlijk in kaart te brengen waar de locaties liggen. Je gaat het immers pas zien als je het doorhebt. Dat is deze kaart geworden [Voorlopers Groene GGZ - Google My Maps](#).
- Dankzij de bijdrage van de Provincie Noord-Brabant was het mogelijk om in Noord-Brabant verdiepende gesprekken te voeren met CZ zorgverzekeraars, maar ook met partners uit geheel andere hoek zoals Staatsbosbeheer en de Brabantse Natuurpoorten. Ook is er afstemming geweest met Van Gogh Nationaal Park en heeft één van de Groene GGZ partners zich zelfs opgegeven voor de Van Gogh Nationaal Park Academie om te onderzoeken op welke manier zij meer met partners in het gebied kunnen doen.

Als onderdeel van de eerste fase van het project is een voorstel voor een tweede fase ontwikkeld en met de Provincie Noord-Brabant besproken. We hopen dat de tweede fase half 2023 gestart kan worden.

➤ **'s Heeren Loo – passie voor Mensen en Groene Woonzorgparken**

Eind 2022 is besloten dat Nature For Health 's Heeren Loo, de grootste organisatie op het vlak van zorg voor mensen met een verstandelijke handicap gaat ondersteunen in de ontwikkeling van een nieuwe groen visie en groen beheerplan, voor de vergroening van sHL's woonzorgparken.

De woonzorgparken worden door 's Heeren Loo gezien als waardevolle groene gebieden. De organisatie wil tot een visie komen die aansluit bij wat cliënten willen, medewerkers nodig hebben in hun werk en die aansluit bij de maatschappelijke uitdagingen (zoals klimaat, biodiversiteit, waterbeheer en sociale cohesie). Hiermee wil 's Heeren Loo veel bewuster keuzes maken over het groen op de woonzorgparken.

Nature For Health zal in samenwerking met IVN-Natuureducatie dit proces begeleiden en ondersteunen, daarbij gebruik makend van de brede ervaring van beide organisaties met de vergroening van de gezondheidszorg. Het project is januari 2023 feitelijk van start gegaan. Vanuit Nature For Health zijn met name Rob Wolters en Jasperina Venema betrokken.

➤ **Samen Blokje Omdenken – natuurcontact voor jongeren**

De mentale toestand van jongeren is zorgwekkend, zo blijkt uit onderzoeken maar ook directe contacten. Contact met de natuur kan jongeren, waaronder studenten, helpen om hun mentale toestand te verbeteren of te versterken.

Nature For Health, Lentekracht, Nudge en VU-Amsterdam bouwen sinds eind 2020, begin 2021 – samen met jongeren – aan hét nieuwe platform om Millennials met elkaar en de natuur te verbinden en tegelijkertijd stress te verminderen: #SamenBlokjeOmdenken. We doen dat met partners zoals Nature Academy. Al eerste overheid besloot provincie Overijssel om een SBO pilot in Overijssel te ondersteunen. Het ministerie van VWS besloot in mei 2021 om SBO financieel te ondersteunen om zo de impact verder te vergroten. Op 3 juni 2021 is het **platform Samen Blokje Omdenken** gelanceerd, met een online seminar.

In 2022 is het project Samen Blokje Omdenken Gelderland uitgevoerd, in samenwerking van Nature For Health en Lentekracht, met betrokkenheid van VU-Amsterdam en Nudge. Het project werd gefinancierd door de Provincie Gelderland en gecoördineerd door een kernteam met studenten. Het project resulteerde in 10 concrete natuurgerichte jongerenactiviteiten in de Provincie Gelderland. In Park Sonsbeek te Arnhem vond de eindbijeenkomst plaats, het Nature For Life event, waarin verscheidene activiteiten plaatsvonden. De dag resulteerde in een oproep van jongeren aan onder meer de Rijksoverheid en Provincie om jongeren sterker te betrekken bij belangrijke ontwikkelingen en beleid die belangrijk zijn voor het leven op aarde, en daarmee hun toekomst. De oproep is aangeboden aan de Staatssecretaris van VWS en de Gedeputeerde Natuur van de Provincie Gelderland.

Projectleider was NFH-er Rob Wolters, en vanuit NFH waren tevens betrokken: Paul van der Velden, Joop van Hezik en NFH vrijwilliger Pim van Dijk.

#SamenBlokjeOmdenken
#Gelderland

**SAMEN BLOKJE
OMDENKEN PRESENTS**

NATURE FOR LIFE EVENT

WORKSHOPS

BACK TO NATURE WALK AND TALK
GET MENTAL PHILOSOPHY TALKS
BEEZZZ - CREATE YOUR OWN BEEHOTEL
CODE RED TALKS
MEDITATIVE BAREFOOT WALK
DIVE INTO NATURE

SIGN UP HERE:

<https://bit.ly/NatureforLife>

Release your
stress

FREE

Contribute to
nature!

FRIDAY 1 JULY 2022

15:00-18:00

ARNHEM SONSBEK PARK

ZIJPENDAALSEWEG 30, 6814 CL ARNHEM (5 MIN FROM CENTRAL STATION)

Powered by:

provincie
Gelderland

Lentekracht

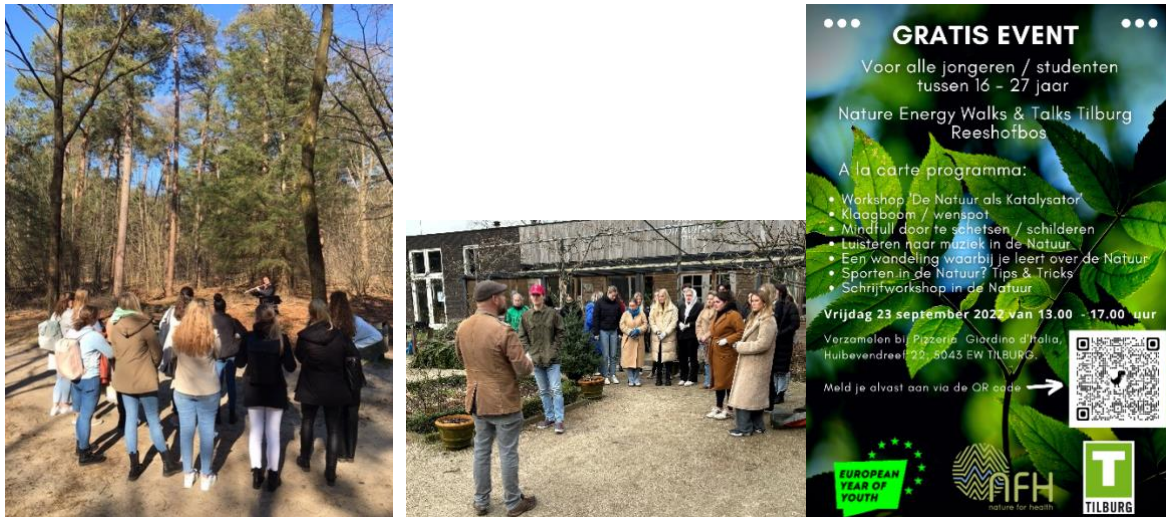
nudge

VU

VRJEE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

fifh

Tevens hebben in 2022 verscheidene zogenaemde Nature Energy Walks & Talks uitgevoerd, gericht op jongeren, met name studenten. Dit project is financieel ondersteund door de gemeente Tilburg en een aantal ondernemers. Ook is er een structurele samenwerking tot stand gekomen met verschillende Brabantse MBO – en HBO instellingen.

Binnen NFH werden deze Walks gecoördineerd door Paul van der Velden. Eén van die Walks betrof een samenwerking in het kader van het Europese Jaar van de Jeugd 2022. De Walks omvatten natuurervaringen, maar ook kunstuitingen en mindfulness-oefeningen. Ook werd er een startweek georganiseerd voor Avans Breda. Zo krijgen we jongeren en in beweging in de Natuur.

Momenteel wordt gewerkt aan een Samen Blokje Omdenken 2.0, met een nieuwe naam.

Namens Nature For Health heeft Paul van der Velden meegedaan met de Van Gogh Nationaal Park Academie. ‘Het welzijn van jongeren en studenten staat onder druk’. Hoe kunnen we jongeren verbinden met de Natuur? Hieruit ontstaan mooie samenwerkingen met Kunstloc Brabant, Provincie Brabant, Fontys hogescholen, Avans Breda en de Universiteit Tilburg. Vanuit Kunstloc Brabant.

➤ Groen voor zorg: toepassingen voor patiënten en zorgprofessionals

Nature For Health is partner van een door VU-Amsterdam geleid project met als titel “Groen voor de zorg: toepassing voor patiënten en zorgprofessionals”. Dit project is midden 2020 gestart. 2021 was het eerste volledig jaar van dit vierjarige project.

Vanuit zorginstellingen en groenbedrijven is er een groeiende interesse voor het inzetten van groen in de zorg. Toch wordt groen in zorginstellingen nog niet op grote schaal toegepast en daar waar groen wordt toegepast wordt het niet altijd optimaal gebruikt. Dit komt enerzijds doordat er nog onvoldoende kennis is van de wensen en behoeften van patiënten en zorgprofessionals en anderzijds door het beperkte aantal klinische relevante onderzoeken naar de effecten van groen in zorginstellingen.

Om die reden is het project ontwikkeld, met een consortium van groene- en zorgpartijen en

onderwijsinstellingen onder leiding van Dr. Jolanda Maas van de faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam. De doelstelling zijn:

- Het samen met patiënten, zorgprofessionals en groenleveranciers ontwikkelen, testen en evalueren van de praktische inzetbaarheid van verschillende groene interventies die toegepast kunnen worden in verschillende typen zorginstellingen.
- Nagaan in hoeverre het gebruik van en/ of blootstelling aan groen bijdraagt aan het welzijn van zorgprofessionals en patiënten.

NHF heeft in 2022 bijgedragen, met name via Rob Wolters en Tjisse Brookman, met een accent op communicatie-ontwikkeling en profilering.

4. NFH externe communicatie en outreach

➤ Externe bijeenkomsten

Voor het ontwikkelen van kennis en het uitwisselen van ervaring, visies en inspiratie op het gebied van Natuur & Gezondheid heeft NFH twee typen bijeenkomsten die we structureel willen inzetten, te weten:

- Werk Inspiratie Sessies Natuur & Gezondheid;
- Seizoensbijeenkomsten Natuur & Gezondheid.

NFH heeft in 2022 geen fysieke bijeenkomst georganiseerd, met name omdat deze overleggen in de periode met corona waren stilgevallen. Wel is er actief contact geweest met en tussen verscheidene groene zorgverleners en hebben er tientallen bilaterale gesprekken plaatsgevonden. Tevens zijn er samen met IVN verscheidene inspiratie- en kruisbestuivingsbijeenkomsten Groene GGZ georganiseerd, die veel aandacht in de GGZ sector trokken.

➤ Externe communicatie & outreach

In 2022 werden de NFH externe communicatie-instrumenten actief onderhouden. Het betrof met name de NFH website en de NFH social media (Linkedin en Twitter). De NFH social media kreeg de nodige nieuwe volgers in 2021 en de posts werden gewaardeerd. Opvallend, in positieve zin, is opnieuw de sterke toename van volgers vanuit het gezondheids- en medische domein. Eind 2021 had het NFH Linkedin account al rond de 4000 volgers, waarvan een aanzienlijk deel uit het medisch domein. Eind 2022 was het aantal volgers verdubbeld tot 8000.

Nature For Health heeft in 2021 **de Nature For Health Online Community Group** onderhouden. Deze op Linkedin gebaseerde groep vormt de online community van Nature For Health. Het is gecreëerd vanwege de toenemende verzoeken om te kunnen aansluiten bij de NFH-gemeenschap. De groep biedt de mogelijkheid om contact te houden. Informatie, vragen, uitnodigingen voor vergaderingen, opvattingen en andere kwesties met betrekking tot natuur en gezondheid kunnen via deze groep worden uitgewisseld. De groep functioneert maar in beperkte mate.

De ambitie is om de – nu technisch verouderde- NFH website in de nabije toekomst te vernieuwen, en tweetalig te maken (Nederland en Engels). De website wordt nog wel gewaardeerd door NFH doelgroepen, wat blijkt uit verscheidene positieve berichten over de inhoudelijke informatie op de website.

NFH was in 2022 verscheidene keren in het nieuws, onder meer over Natuur op Recept, Groene GGZ (verschillende media), Helend Landschap en Samen Blokje Omdenken.

5. NFH community

In 2022 werd er de nodige aandacht gegeven aan de verkenning van de mogelijkheden van een NFH community, met accent op groene zorgverleners. NFH heeft in 2022 weer talrijke gesprekken gehad met natuur- en wandelcoaches en groene zorgverleners, maar in toenemende mate ook zorgverleners uit de eerste en tweede lijn. NFH heeft in 2022 besloten geen separate NFH community te gaan ontwikkelen, maar samenwerking gestalte gegeven met de nieuwe organisatie Nederlandse Vereniging van Natuurcoaches (NVNC) en de Green Care Community.

Tevens hebben gesprekken plaatsgevonden met onder meer de Nederlandse Federatie voor Gezondheid over de mogelijke ontwikkeling van een community van zorgprofessionals, mede gezien de sterkt gestegen interesse van zorgprofessionals in het thema groene omgeving en natuur.

6. NFH interne bijeenkomsten

De NFH Council is in 2022 4 keer bijeengekomen, waarvan 1 keer offline.

De NFH Council agendeerde verscheidene onderwerpen zoals samenwerking met de mainstream gezondheidssector, community-ontwikkeling Groene Zorg, NFH strategie, fondsenwerking, samenwerkingsprioriteiten, financieel beheer, enz.

Ook het NFH Implementatie Team heeft een aantal keren vergaderd, met een focus op ontwikkeling en implementatie van projecten. Tevens heeft het NFH Implementatie Team de NFH Council geadviseerd op het vlak van nieuwe thema's (en rubricering van projecten en initiatieven) en community-building.

7. Partnerschappen

NFH heeft over de 100 partnerschappen in categorieën overheid, bewoners- en wijkinitiatieven, gezondheidsorganisaties en – initiatieven, universiteiten en kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, groene zorgverleners, bedrijven, social enterprises en verzekeraars, en branche – en koepelorganisaties. In 2021 trad onder meer de Stichting Gezond Natuurwandelen toe als NFH partner.

In 2022 lag bij NFH het accent weer op het verder activeren van bestaande partnerschappen, waarbij de samenwerking met IVN-Natuureducatie, Federatie voor Gezondheid, Lentekracht, VU-Amsterdam, IVN, NatureBliss, Green Mental Health, en Groene Zorgverleners zoals de Buitenpsychologen veel aandacht kregen, en - vooral als onderdeel van Samen Blokje Omdenken – samenwerking met verscheidene universiteiten en hoge scholen.

Begin 2021 is NFH formeel toegetreden als partner van het Van Gogh Nationaal Park. Dit partnerschap past goed bij de samenwerking die het Van Gogh NP i.o. en NFH al hadden ingezet,

vooral rond het thema Helend Landschap en de Groene GGZ. In 2022 is de samenwerking verdiept, onder meer in het kader van Natuur op Recept Reeshof en de Groene GGZ.

8. Organisatie

In 2022 was er 1 wijziging in de samenstelling van de NFH Council, omdat André Hoek aftrad.

Ook in 2022 had NFH weer een aantal studenten-stagiaires, die verfrissende bijdragen leverden aan ons werk. Het betrof Denise de Bock (Maastricht University, master Geneeskunde en master Global Health, Franziska Piarowski (Radboud University Nijmegen), master Psychologie, specialisatie Gedragsverandering (stage afgerond), Firna Larasanti (Wageningen University and Research), master student in International Development Studies with a specialization in Politics and Governance (stage afgerond), en Anouk van Heugten, Hogeschool Van Hall Larenstein, Bos- en Natuurbeheer, specialisatie Mens & Natuur.

Leden van Council en Implementatie Team in 2022

NFH Council (2022)

Voorzitter, plv. voorzitter, secretaris, en penningmeester

- Sabine Pinedo, bestuursvoorzitter (Internist, (mede-)oprichter en directeur Vital10, bestuurslid Ingeborg Douwes Stichting, keynote- en TedX-spreker)
- André van der Zande, plv. bestuursvoorzitter (Lid van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, vml. DG RIVM en vml. secretaris-generaal van het ministerie van LNV)
- Andries Noback, bestuurslid penningmeester (Oprichter Bureau Autitude en vml. voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Autisme Gelderland).

Algemene bestuursleden

- Agnes van den Berg, bestuurslid (Bijzonder Hoogleraar Beleving en waardering natuur en landschap aan de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen, en eigenaar Natuurvoormensen – omgevingspsychologisch onderzoek)
- Tjisse Brookman, bestuurslid (Eigenaar Tjisse Brookman Advies, betrokken bij verscheidene wandelinitiatieven, vml. De Friesland Zorgverzekeraar)
- André Hoek, bestuurslid (directeur Hoek Hoveniers, lid van Branchevereniging VHG – Voor ondernemers in het groen) (tot eind 2022)
- Joop van Hezik, bestuurslid (Eigenaar Ecotopia, bestuurslid Dementie Coöperatie Oisterwijk, vml directeur Nature-Assisted Health Foundation en mede-oprichter van Global Goals Genootschap Oisterwijk).

Executive (geen lid van de Council)

Rob Wolters, executive NFH (vml. directeur ECNC en Land & Sea Group, vml. Ministerie van LNV, eigenaar Seven Waves, RvT lid Brabant Natuur Museum en AB lid Brabants Landschap)

Honorair bestuurslid: Patrik Grahn, bestuurslid (Hoogleraar, Swedish University of Agricultural Science – Dep of Work Science, Business Economics and Environmental Psychology)

NFH Implementatie Team (2022)

- Rob Wolters (coördinator)
- Paul van der Velden
- Tjisse Brookman
- Mark Verweij
- Aurélia Chevreul-Gaud (toegetreten in 2022)
- Chanine Mureau (toegetreten in 2022).

Adviseurs van Implementatie Team:

- Jasperina Venema, Van Helvoirt Groenprojecten (focus op co-creatie, ontwerpen, groene zorg)
- Joost van Pagée, Praktijk voor natuurcoaching & bosbeleving (focus op Natuur op Recept in Van Gogh Nationaal Park regio, waaronder Den Bosch en omstreken) (toegetreten 2022/2023)
- Ben Janssen, Dementiaservices Ben Janssen (focus op kwetsbare ouderen)
- Rob Maessen, social innovation and sustainable development
- Kornelia Dimitrova, Studio Dimitrova (focus op 'social design and architecture for care communities and landscapes) (toegetreten in 2022).

NFH Beschermvrouw

Sacha de Boer

NFH ambassadeurs:

- Yvette van den Berg, NatureBliss oprichter.
- Cora Postema, Ont-dekkingsreiziger en staatssecretaris van het Ministerie van Leven.
- KiKi Hasson, Chief Optimism Officer, VS
- Clara Jeanroy, University student, Sorbonne University & Wageningen University, Jeugd-ambassadeur/Youth-ambassador.
- Frans Kapteijns, Natuurcoach en boswachter, NFH Inspiration ambassador.
- Adriaan Bos, ambassadeur.

NFH vrijwilligers:

- Erin Whettell, recently graduated from the University of Manitoba with a bachelor's degree in Health Studies.
- Nana Lakwijk, röntgenoloog, vml. teamleider Radiologie, Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) Tilburg/Waalwijk
- Britt van Erven, in 2022 arts in opleiding (internist) bij Radboud UMC, Nijmegen
- Pim van Dijk, programmamaker voor debat, bij LUX, Nijmegen
- Johan Kieft, expert / ervaringsdeskundige mentale gezondheid & Natuur, Tilburg
- Rosalie Bak, haptotherapeut in opleiding, Studio Rosalie Bak (focus Fieldwork, Urban Ecology, Artistic Research, Education, Humusatie), Amsterdam.

NFH Support

* Robert Zeggelaar, Administratiekantoor Zegge LLP

* Milou Kuper | LOUK concept & creatie.

In 2021 kreeg ons NFH Inspiratie Centrum in Berkel-Enschot, bij Van Helvoirt Groenprojecten, een verdere upgrade in herkenbaarheid en uitstraling. Dit Centrum, in het midden van het Van Gogh Nationaal Park in oprichting is gelegen in een groene omgeving en is beschikbaar voor iedereen die voor netwerken, reflectie en samenkomst. We zijn Van Helvoirt Groenprojecten dankbaar voor de geboden faciliteiten. Ook in 2022 werd het Inspiratie Centrum gebruikt voor overleggen en vergaderingen.

9. Financiën

NFH's financiële basis was ook in 2022 groeiende, maar heeft verdere versteviging nodig. Onze outreach en naamsbekendheid is sterk gegroeid de afgelopen jaren, alsook het aantal projecten. Echter, de dekking van de "overhead" (managementtaken, programma/projectontwikkeling, communicatie en admin/financieel beheer) blijft een aanzienlijke uitdaging.

Fondsenwerving is van vitale betekenis voor de instelling Nature For Health, vooral de realisering van een stabiele financiële situatie voor overhead. Fondsenwerving kreeg in 2022 opnieuw prioriteit van zowel NFH Council en management als het NFH Implementatie Team.

Fondsenwervingsprioriteiten voor 2022 waren zijn:

- Projectfinanciering (subsidies, andere projectinkomsten) – met name gericht op de projecten genoemd in dit jaarplan
- Programmafinanciering (subsidies voor grotere programma's, die verschillende projecten kunnen omvatten) – met name gericht op rijksoverheidsfinanciering.
- Institutionele financiering (familiekapitaal, bedrijfsleven-sponsoring zoals 1% for the Planet).
- Online campagnes (bijdragen vanuit burgers en bedrijven). We zijn blij met alle bijdragen die we in 2022 hebben ontvangen, mede door actieve steun van onze ambassadeurs Yvette van den Berg en Frans Kapteijns.

Begin 2020 is NFH toegetreden tot het centrum **Kenniscentrum Filantropie** beheert het grootste, centrale platform met goede doelen en vermogensfondsen in Nederland en maakt "goed doen goed

zichtbaar". De registratie van Nature For Health past in ons beleid om zo transparant en open mogelijk te zijn. En om zo continue te blijven werken aan kwaliteitsverhoging. Uiteraard hopen we dat we door de registratie ook meer in beeld komen van vermogensfondsen. In 2021 en in 2022 is de NFH informatie op het platform bijgewerkt.

Eind April 2020 werd Nature For Health **1 % for the Planet non-profit partner**, voorgedragen door het bedrijf Suslight Nederland. **1% for the Planet** is een wereldwijd beweging die bedrijven en individuen inspireert om acties voor de gezondheid van onze planeet te ondersteunen. Bedrijven die lid zijn van dit netwerk dragen ten minste één procent van hun jaarlijkse omzet bij aan dit type acties via steun aan 1 % for the planet. We hopen dat meerdere bedrijven Nature For Health als goed doel zullen kiezen. NFH heeft al een aantal jaren een financiële bijdrage van Suslight mogen ontvangen.

Meer informatie

Meer informatie? Benieuwd geworden naar bepaalde activiteiten genoemd in dit jaarverslag en wilt u meer informatie of wellicht meedoen? Neem dan graag contact met ons op via info@nfhfoundation.com